

Význam hydraulických parametrů zemin pro určení obtížně sanovatelných lokalit ve vztahu k in situ technologiím

Jiří Slouka, Petr Beneš

EKOSYSTEM, spol. s r.o., Praha
VŠCHT Praha, Ústav chemie ochrany prostředí

Obtížně sanovatelná lokalita

- Omezená nebo zcela znemožněná aplikace standardních sanačních technologií
- ***Jakékoli*** použité sanační technologie vykazují ***vlivem prostředí*** nízkou efektivitu (tzn. žádná ze zvolených sanačních technologií nemůže být plně optimální)
- Vlivem vnějších faktorů se nedaří dosáhnout cílových parametrů sanace v požadovaném rozsahu nebo časovém horizontu

Hydrogeologické parametry ***(podle Jetela, 1973)***

■ **Koeficient propustnosti**

Hmotnostní průtok tekutiny o jednotkové kinematické viskozitě, procházející jednotkovým filtračním průřezem daného pórovitého prostředí účinkem jednotkového tlakového gradientu působícího kolmo k ploše průtočného průřezu [m^2]

■ **Koeficient hydraulické vodivosti** ***(koeficient filtrace)***

Průtočná rychlost při jednotkovém hydraulickém gradientu [$\text{m}\cdot\text{s}^{-1}$]

Návrh určení obtížně sanovatelných lokalit podle tříd propustnosti

Koeficient propustnosti K [m ²]	Koeficient hydraulické vodivosti k [m ²]	Třída propustnosti	Označení hornin podle stupně propustnosti	Obtížně sanovatelná lokalita
$> 1 \cdot 10^{-9}$	$> 1 \cdot 10^{-2}$	I	Velmi silně propustné	Ne
$1 \cdot 10^{-10} - 1 \cdot 10^{-9}$	$1 \cdot 10^{-3} - 1 \cdot 10^{-2}$	II	Silně propustné	Ne
$1 \cdot 10^{-11} - 1 \cdot 10^{-10}$	$1 \cdot 10^{-4} - 1 \cdot 10^{-3}$	III	Dosti silně propustné	Obvykle ne
$1 \cdot 10^{-12} - 1 \cdot 10^{-11}$	$1 \cdot 10^{-5} - 1 \cdot 10^{-4}$	IV	Mírně propustné	Potenciálně ano
$1 \cdot 10^{-13} - 1 \cdot 10^{-12}$	$1 \cdot 10^{-6} - 1 \cdot 10^{-5}$	V	Dosti slabě propustné	Pravděpodobně ano
$1 \cdot 10^{-14} - 1 \cdot 10^{-15}$	$1 \cdot 10^{-7} - 1 \cdot 10^{-6}$	VI	Slabě propustné	Ano
$1 \cdot 10^{-15} - 1 \cdot 10^{-14}$	$1 \cdot 10^{-8} - 1 \cdot 10^{-7}$	VII	Velmi slabě propustné	Ano
$< 1 \cdot 10^{-15}$	$< 1 \cdot 10^{-8}$	VIII	Nepatrně propustné	Ano

„Terénní“ stanovení podle zrnitostních charakteristik

Charakter zeminy	Třída propustnosti	Pravděpodobnost obtížné sanace
štěrkovitá	I – II	téměř nulová
písčítá	I - III	minimální
písčito-jílovitá	III – IV	mírně zvýšená
jílovito-písčítá	IV – V	zvýšená
jílovito-prachovitá	V – VII	vysoká
jílovitá	VI – VII	velmi vysoká
kompaktní	VII – VIII	jednoznačná

Další hydrogeologické faktory

- pozice zvodně (mělká, hluboká, propojené...)
- typ hydrogeologického prostředí (průlinové, puklinové...)
- ***kombinace faktorů***

Pravděpodobnost obtížné sanace podle charakteristik zvodně

Pozice zvodně / Typ zvodnění	mělká	hluboká	propojené zvodně	zavěšené zvodně
průlinové	střední	zvýšená	vyšoká	velmi vyšoká
puklinové	---	vyšoká	velmi vyšoká	---
kombinované	---	velmi vyšoká	maximální	---

Ostatní faktory kromě hydrogeologických

- způsob akumulace a migrace kontaminantu (kapsy, preferenční cesty...)
- vlastnosti kontaminantu
- chemismus přirozeného pozadí
- obsah přirozených organických složek (pozitivní i negativní vliv)
- antropogenní faktory

Příklad obtížně sanovatelné lokality s variabilní propustností

Bývalý průmyslový areál PAL Kbely

Propustnost převážně v rozmezí tříd IV – VI

Zvodnění průlinové i puklinové (rozvětralé pukliny)

Zeminy jílovito-písčité, jílovito-prachovité a jílovité

Odstraňování CIU z podzemní vody

*Obtížná sanovatelnost prokázána na základě zkušeností
s dlouholetým prováděním sanace*

*Všechny dosud testované technologie včetně ISCO byly
vyhodnoceny jako málo účinné*

Proměnlivost geologického prostředí

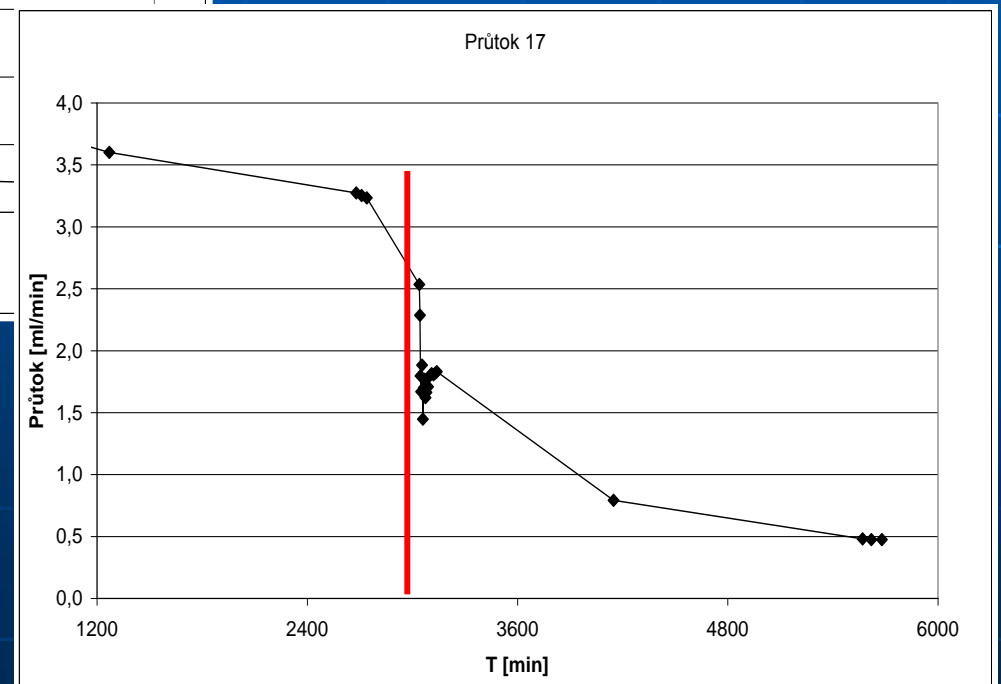
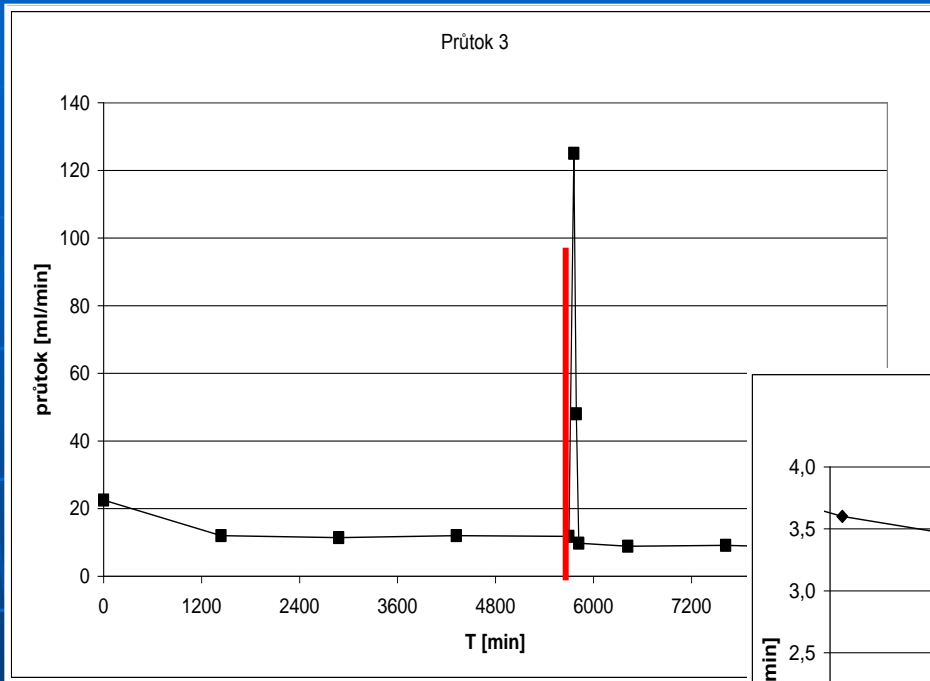

Testované vzorky

Č. vzorku	Charakter zeminy	Vlhkost	Tř. propustnosti (odhad)
3	Prachovitý slín	16,2	VI
17	Sprašová hlína s jílovitou příměsí	15,3	V
18	Prachovito-jílovité eluvium slínovce	11,7	VI
19	Jíl slabě prachovitý hutný	12,4	VII

$C_{\text{org}} < 0,3 \%$ (shodně u všech vzorků)

Průtok oxidačního roztoku zeminou

Průtok oxidačního roztoku zeminou

Porovnání poklesu průtoku po kontaktu s roztokem oxidantu

Č. vzorku	3	17	18	19
Pokles průtoku (%)	23	85	88	100

Vzorky 17 – 19 pocházejí z téhož vrtu

Závěry

- **Propustnost zemin má zásadní vliv na obtížnost sanačního zásahu včetně aplikace in situ technologií**
- **Sanace může být dále ztížena proměnlivými hydrogeologickými parametry v rámci jedné a téže lokality**
- **Oxidační medium může za těchto okolností projevovat při kontaktu s různými zeminami zcela odlišné chování**
- **Z toho vyplývá: při vysoké variabilitě prostředí nemusí být žádná ze sanačních technologií univerzálně použitelná**

Doporučení:

Obtížná sanovatelnost by se měla stanovovat již v počátečních fázích prozkoumanosti a mělo by se k ní přihlížet při projektování sanačního zásahu.

Je prokázáno, že základním vodítkem mohou být hydraulické parametry zemin, popř. jejich variabilita.

Děkuji za pozornost.